

TERORISMUL GLOBAL ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

GLOBAL TERRORISM IN CONTEMPORARY SOCIETY

LE TERRORISME MONDIAL DANS LA SOCIÉTÉ CONTEMPORAINE

Drd. Alexandru ANGHEL*

Terorismul este marea provocare a secolului al XXI-lea, un veac ce deschide noi orizonturi științifice, tehnice, informaționale, dar și o listă lungă de provocări din sfera acțiunilor teroriste, care au marcat o creștere substanțială în impactul creat asupra riscului de securitate al statelor. Acest tip de problemă poate fi soluționată prin participarea comună a societății internaționale, care ar trebui să uite de interese locale, regionale, și să se întâlnească în rezolvări unitare. Terorismul este un fenomen care poate fi combătut printr-o cunoaștere atentă a cauzei, a efectului și, mai ales, a impactului pe termen mediu și lung.

Terrorism is the big challenge of the 21st century, a century that opens new scientific, technical, informational horizons, but also a long list of challenges in the sphere of terrorist actions, which have marked a substantial increase in the impact on the security risk of states. This type of problem can be solved by the joint participation of the international society that should forget local, regional interests and meet in unitary solutions. Terrorism is a phenomenon that can be combated by a careful knowledge of the cause, effect, and especially of the medium and long-term impact.

Le terrorisme est le grand défi du XXI-e siècle, un siècle ouvert non seulement à la science, à la technologie, à l'information, mais aussi à une longue série de provocations lancées par les actions terroristes, qui ont considérablement augmenté l'impact sur les risques de sécurité des États. On peut résoudre ce problème par un effort commun de la société internationale, qui devrait savoir mettre ses intérêts locaux et régionaux de côté, pour trouver des solutions unitaires. Le terrorisme est un phénomène qu'on peut combattre par une compréhension approfondie de la cause, de l'effet et notamment de l'impact à moyen et long terme.

Cuvinte-cheie: terorism; terorism contemporan; ideologie; conflict.

Keywords: terrorism; contemporary terrorism; ideology; conflict.

Mots-clés: terrorisme; terrorisme contemporain; idéologie; conflit.

Elementele definitorii ale conceptului de terorism

Este dificil să integrăm conceptul de *terrorism* într-o singură definiție, deși actele teroriste sunt din ce în ce mai des răspândite în întreaga lume. Terminologia politică este greu asimilată într-un mod uniform de către guvernele lumii. Unele dintre acestea au tendința să catalogheze conceptul ca

fiind un act de agresiune comis de către opoziții lor politici, în contextul în care extremiștii antiguvernamentali se pretind victime ale presiunii realizate de către guvern asupra acestora.

Unii specialiști în sociologie politică susțin ideea că modalitatea în care privim fenomenul se schimbă în funcție de locația și de momentul în care acesta se produce, alții nu consideră că actele violente care se întâmplă într-un context revoluționar au o conexiune cu actul terorist.

Un alt aspect important este cine îl produce, uneori poate exista o confuzie între actul violent,

Inspectoratul General al Poliției Române
e-mail: laurentiuanghel@yahoo.com

produs de un individ în scop politic, și altul produs de către cineva cu profilul unui criminal sau al unui dezechilibrat mintal.

Din punct de vedere etic, fenomenul, care se descrie prin acte de agresiune politică, a fost asimilat uneori ca fiind justificabil, alteleori nu, și acest aspect a indus descrierea violenței în diferite moduri: prin recurgerea la forță, la autoritate, la legitimitate și la puterea coercitivă.

Câteva exemple le putem regăsi aici:

„Terorismul înseamnă amenințarea cu/sau utilizarea violenței pentru atingerea unor scopuri politice” (CROZIER¹, 1960).

„Utilizarea violenței are la bază presupunerea că victima vizată este nerezonabilă și incapabilă de a înțelege punctul de vedere al teroristului” (QURESHI², 1976).

„Terorismul politic se definește ca intimidarea prin coercițiune și este una dintre cele mai vechi metode de război psihologic” (WILKINSON³, 1977).

„Terorismul este folosit pentru a crea o atmosferă de disperare sau frică, pentru a slăbi încrederea populației în guvern și în reprezentanții maselor” (LEISER, 1977).

„Terorismul politic este amenințarea și/sau folosirea unor forme diverse de violență politică excesivă pentru atingerea obiectivelor și scopurilor politice” (SCHULTZ⁴, 1978).

„Terorismul este utilizarea sau amenințarea cu utilizarea violenței politice extreme pentru a provoca frică, teamă sau panică în rândul unui grup-țintă mult mai numeros decât numărul victimelor imediate” (HEYMAN, 1980).

Pentru a construi reperele unui cadru în care terorismul se manifestă, am ales să-l definesc ca pe un sistem ofensiv, ghidat de interesele unui individ sau ale unui grup extins, pentru a-și impune voința asupra unui întreg popor, chiar asupra unei civilizații întregi, cu scopul de a influența cursul istoriei.

Astfel, teroristul poate fi un agresor izolat sau, după caz, o întreagă națiune care se consideră justițiarul suprem și care comite acte de violență în numele unei ideologii pe care, adesea, doar el o cunoaște sau o acceptă. În această lumină, putem considera ca fiind teroriști nu doar criminalii care comit astfel de acte, ci și țările care ar trebui să respecte principiile de drept comun ale popoarelor; acestea pot fi acuzate de crime împotriva umanității,

de instigare la astfel de violențe sau de complicitate, în variantele multiple ale fenomenului.

Începuturile terorismului contemporan pot fi regăsite în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, prin ajutorul dat de către propaganda nazistă unor ideologii ale Europei Occidentale, prin războaiele repetate din sud-estul Asiei și, nu în ultimul rând, prin confruntarea americano-sovietică realizată în mod constant.

Anii 1970-1978 au venit cu o serie de operațiuni de hărțuire, cauzate de anumite formațiuni teroriste, acțiuni care nu au avut un impact major, ci doar rolul de a menține opinia internațională trează, puțin informată și activată la fiecare eveniment evidențiat individual, opinie care nu are capacitatea de a detecta voința unică în lume, și, mai mult, este influențată de interese diferite ce construiesc o confuzie indusă, de haos sângeros. Terorismul acționează prin patru modalități distincte: deturnarea de avioane cu scopul de a dobândi anumite răscumpărări și, bineînțeles, eliberarea teroriștilor, jefuirea băncilor cu scopul de a consolida puterea financiară a grupurilor armate, răpirea de personalități și distrugerea de clădiri sau de instalații, direct corelate cu simbolistica subiectivă, de moment. Formele prin care terorismul se manifestă sunt puse în evidență cu ajutorul canalelor media: radio, televiziune, presă scrisă, menite să surprindă opinia internațională și să contureze reacții imediate.

Tipologia terorismului

Clasificarea terorismului are ca fundament actul terorist, ghidat de către diferite tipuri de motivație și bazat pe strategii, proiecte, calcule și resurse. Membrii organizațiilor teroriste sunt activați de componenta psihologică, ce funcționează ca un conductor, destinat să-i coaguleze în unități eficiente, uneori bine organizate și structurate pentru un rezultat punctual.

Există terorismul de drept comun, terorismul politic, social, religios și cultural.

Terorismul de drept comun

Terorismul de drept comun este acel tip de terorism care cade sub incidența legii penale, asemenea unei infracțiuni obișnuite, dar elementul definitoriu din componența acestuia este teroarea. Acțiunile teroriste, deși uneori privesc interese personale (șantajul, obținerea unor sume de bani etc.), generează o stare de teroare ostaticilor, care

pot fi persoane singulare, familii sau grupuri de persoane (turiști, comercianți, simpli cetățeni).

Terorismul social

Terorismul social are în componența sa impunerea unei ideologii sau a unui sistem social, economic, care, de cele mai multe ori, se realizează prin desființarea sau prin schimbarea unui regim, a unei ordini sociale. Acest tip de terorism se desfășoară pe teritoriul unui stat, dar cu siguranță are o influență importantă și asupra statelor vecine. Terorismul social a fost întâlnit frecvent în secolul al XIX-lea, în Marea Britanie, în Franța, în Statele Unite și în Rusia Țaristă, unde anumite grupări anarhiste au luptat pentru impunerea ideologiilor acestora în țările respective.

Terorismul politic

Terorismul politic se caracterizează prin justificarea violenței cu motivații de ordin politic, acțiunile infracționale fiind orientate către stat, către instituții, prin reprezentanții acestuia, și se poziționează împotriva formei sale de organizare politică. Acest tip de terorism se manifestă prin înlăturarea de la putere, cu forța, a unor lideri politici, care nu mai au o influență majoră și nici susținerea necesară, generată de politica externă. Instrumentul principal prin care acționează acesta este puterea politică.

Terorismul politic este complex și este influențat de mai mulți factori, cum ar fi: contextul socio-politic, actorii implicați, generați de scopul teroriștilor, țintele acțiunilor teroriste.

Constatin Onișoru⁵ clasifică formele terorismului în:

- terorismul explicit sau implicit, pus în aplicare de majoritatea statelor cu regimuri totalitare;
- terorismul exercitat de organizațiile politicianismului, practicat de către persoane influente, grupuri de interese, grupuri de presiune etc.;
- terorismul puterii discreționare, cunoscut ca terorism împotriva intelectualității și a gândirii libere, identificat astăzi în Coreea de Nord, în Nigeria etc.

Scopul acestui tip de terorism este de a schimba regimul politic prin agresiune, de a reforma sisteme sociale și de a câștiga imagine, influență, putere, prin generarea și prin menținerea stării de haos. Terorismul politic a apărut în Europa la începutul secolului al XX-lea, spre exemplu în

Croația, mișcarea Neo-Ustashă a generat un curent neonazist, care a avut un cuvânt de spus în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Impactul pe care această mișcare l-a creat este important, pentru că el a coincis întotdeauna cu amplificarea conflictelor în fosta Iugoslavie. Mișcarea fascistă Neo-Ustashă a fost implicată în importante acțiuni teroriste și în timpul Războiului pentru Independența Croației (1991-1995), infracțiuni care nu au fost recunoscute niciodată de guvernul croat.

În societatea actuală, cele mai multe organizații teroriste luptă împotriva capitalismului; deși, aparent, mesajul este concentrat pe ideologie, în realitate conflictul are ca scop obținerea unui anumit tip de putere.

Terorismul religios

Specialiștii americani consideră că anul 1968 reprezintă momentul apariției terorismului internațional modern, când 13 grupări teroriste, la nivel mondial, având motivații de ordin religios, acționau fără să fie clasificate într-un fel sau altul⁶. Astăzi, statistica ne spune că 20% dintre grupările teroriste au la bază mesaje de tip religios și acționează aparent ghidate de aceste principii. Există totuși importante organizații teroriste, cum ar fi: Armata Republicană Irlandeză, Organizația de Eliberare a Palestinei, Tigrii Tamil, care, deși sunt construite pe fundamente religioase, revendică drepturi de ordin politic și social.

Specialiștii economici consideră că organizațiile de tip religios au apărut ca reacție a eșecului economic din anumite zone ale globului. Un alt aspect care susține această idee este faptul că unii lideri extremiști ce provin din zone subdezvoltate, cum sunt majoritatea statelor musulmane: Afganistan, Palestina, Siria, Iran, Irak, conduc astfel de acțiuni teroriste, motivate religios. Este foarte important de menționat că majoritatea organizațiilor extremiste care-și construiesc acțiunile pe acest tip de argument nu sunt reprezentarea unei singure religii. Terorismul religios nu este bazat exclusiv pe fundamentalismul islamic, deși, în ultima perioadă, actele violente au fost tot mai prezente în vizorul opiniei publice internaționale și au construit o imagine deformată asupra realității obiective. Este greșit, pentru o bună gestionare a fenomenului, să considerăm fundamentalismul islamic cauza terorismului religios.

Data de 19 mai 1995 a fost momentul în care atentatul cu bombă asupra unei clădiri federale, din Oklohoma City, a generat 168 de morți și 500 de răniți. Acest eveniment sângeros a fost produs de către un fundamentalist creștin, membru al unei grupări care milita împotriva „opresiunii” guvernamentale, atentat care a fost considerat cel mai violent din istoria Statelor Unite, după cel din 11 septembrie 2001.

Cu alte cuvinte, terorismul nu aparține unei singure religii, fieei iudaică, creștină sau musulmană, ci este demersul unui grup de extremiști, care, de cele mai multe ori, invocă aspecte religioase pentru atingerea unor obiective pe care nu le pot realiza pe cale democratică⁷.

Terorismul cultural

Spre deosebire de celelalte tipuri de terorism, cel cultural are un caracter mult mai profund, vizând distrugerea valorilor unui popor, și poate induce pierderea identității naționale a cetățenilor săi. Acesta nu presupune o confruntare de ideologii, ci doar distrugerea sistemului de valori, care se manifestă prin atac asupra simbolurilor unei națiuni (act comis în atentatele de la 11 septembrie 2001), aglomerarea pieței cu producții care promovează egoismul, pornografia, violența și lipsa de respect față de valorile naționale.

Terorismul în mediul globalizat

„Perfecționarea senzațională pe care tehnologia a cunoscut-o în secolul al XX-lea, precum și revoluția în domeniul comunicațiilor, pe lângă multitudinea de efecte benefice pe care au avut-o, au contribuit și la sporirea capacităților și posibilităților de comunicare și de coordonare a teroriștilor”⁸.

Dezvoltarea noilor tehnologii, interdependențele create între state, strategiile moderne de management al resurselor au fost exploatate în acte și în fapte negative de către grupările teroriste, acestea fructificând slăbiciunile mediului tot mai globalizat.

Trăsăturile esențiale ale terorismului contemporan, sub impactul globalizării, se aseamănă cu cele tradiționale, diferența constituind-o modalitatea de a transmite mesaje maselor, formă pe care o regăsim tot mai vizibilă, mai acută și mai presantă.

Principalele acțiuni efectuate de către mișcările teroriste induse de globalizare⁹ au fost:

- dezvoltarea rețelelor teroriste transfrontaliere, pe fondul extinderii fenomenului de globalizare, concomitent cu concentrarea și cu coordonarea tot mai evidentă a acțiunilor și a reacțiilor împotriva sistemelor economice și sociale puternice, ca și împotriva marilor entități și identități politice, sociale, culturale și militare;

- trecerea de la terorismul infrațional la cel ideologic și fundamentalist și proliferarea amenințărilor, în raport direct cu vulnerabilitățile dintre societatea veche și noul tip de societate, într-un mediu din ce în ce mai globalizat, mai concentrat, mai integrat;

- dezvoltarea unor organizații și a unor rețele teroriste, în zonele de falie aflate la granița sferelor de influență ale centrelor de putere;

- apariția și proliferarea terorismului, îndeosebi în regiunile (zonele, țările) sărace și corupte, în care domină haosul și anarhia;

- amploarea generalizată a tipurilor de terorism etnic și fundamentalist religios, care au locații flexibile, cu predilecție în zone din Orientul Apropiat, Orientul Mijlociu și Asia de Sud-Est și care vizează îndeosebi centrele de putere euroatlantică, Rusia, India și China;

- accentuarea terorismului ideologic, îndreptat îndeosebi împotriva procesului de integrare regională a unor zone de pe glob (Uniunea Europeană, Asia de Sud-Est, Asia – Pacific etc.), ca urmare a fenomenului de globalizare.

Concluzii

Este important, atunci când vorbim despre terorism, să cunoaștem fenomenul, pentru a anticipa în mod corect acțiuni viitoare, pentru a înțelege demersurile prezente, iar acestea nu se pot realiza decât dacă analizăm istoric faptele, și le contextualizăm.

Evoluția tehnologică, socială, culturală, științifică, specifică secolului al XXI-lea, aduce după sine un cumul de probleme, pe care comunitatea internațională va trebui să le soluționeze. Terorismul și-a pus amprenta pe acest început de veac și vulnerabilitatea statelor în fața agresiunilor de acest tip a crescut considerabil. Fenomenul în sine va dura atât timp cât grupurile teroriste vor dispune de cele mai noi tehnologii și cât timp modalitatea în care ele acționează este atipică, fără o filosofie care să poată fi anticipată.

Provocarea teroristă reprezintă un test de maturitate pentru societatea internațională, o problemă care nu poate fi rezolvată într-un mod singular, ci unitar, și acest demers reprezintă o renunțare la interesele personale, regionale și colaborarea pentru stoparea acestui flagel.

NOTE:

1 Brian Crozier, *The Rebels: A Study of Postwar Insurrections*, Literary Licensing, LLC, 2012.

2 Qureshi Manzoor, *The Politics of Terrorism*, Third Edition, CRC Press, 1988.

3 Paul Wikinson, *Terrorism and Liberal State*, British Journal of Law and Society, 1978.

4 Donald O. Shultz, *Principles of Physical Security*, Gulf Pub Co, 1978.

5 Constantin Onișoru, „Terorismul politic. Teorie, tactici, contramăsuri”, *Revista Impact Strategic*, Nr. 1-2, București, 2003.

6 Bruce Hoffman, *Implicațiile terorismului motivat de imperative religioase*, studiu RAND Corporation, 1993.

7 Gheorghe Arădăvoaice, Gheorghe Naghi, Dan Niță, *Terorism, Antiterorism, Contraterorism*, Editura Antet, București, 1997.

8 SRI, *Strategia națională de prevenire și combatere a terorismului*, București, 2002, p. 2.

9 Mircea Mureșan, Gheorghe Văduva, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2004, p. 431.

Atanasiu Mirela, Stăncilă Lucian, *Terorismul – răul din umbră al începutului de secol*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2014.

Crozier Brian, *The Rebels: A Study of Postwar Insurrections*, Literary Licensing, LLC, 2012.

Hoffman Bruce, *Implicațiile terorismului motivat de imperative religioase*, studiu RAND Corporation, 1993.

Manzoor Qureshi, *The Politics of Terrorism*, Third Edition, CRC Press, 1988.

Mureșan Mircea, Văduva Gheorghe, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

Onișoru Constantin, „Terorismul politic. Teorie, tactici, contramăsuri”, *Revista Impact Strategic*, Nr. 1-2, București, 2003.

Popescu Ilie, Duculescu Victor, *Terorismul internațional – flagel al lumii contemporane*, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2003.

Shultz O. Donald, *Principles of Physical Security*, Gulf Pub Co, 1978.

Wikinson Paul, *Terrorism and Liberal State*, British Journal of Law and Society, 1978.

<http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/fight-against-terrorism/>

<https://andreivocila.files.wordpress.com/2010/07/vocila-andrei-terorism-si-securitate-nationala-terorism.pdf>

BIBLIOGRAFIE

SRI, *Strategia națională de prevenire și combatere a terorismului*, București, 2002.

Arădăvoaice Gheorghe, Naghi Gheorghe, Niță Dan, *Terorism, antiterorism, contraterorism*, Editura Antet, București, 1997.